

Sastamalan kaupunki ympäristöterveydenhuolto

Eläinlääkintähuollon ohjelma (EHO) päivitys 2025

laatijat: valvontaeläinlääkäri Minna Giwa, päivystävä eläinlääkäri Jenni Siltakorpi, vastaava eläinlääkäri
Kirsi Norkio ja ympäristöterveydenhuollon johtaja Hanna Anttila

Päivitetty 26.8.2025

Sisällys

1.	Johdanto	4
2.	Alueelliset ja kuntien suunnitelmat.....	4
3.	Voimavarat	5
3.1.	Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	5
3.2.	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
4.	Tietojärjestelmät	6
5.	Yhteistyö ja viestintä	7
6.	Maksut.....	7
7.	Valvonnan toimeenpano	8
8.	Eläinten terveyden valvonta.....	8
8.1.	Eläintautivalmius.....	8
8.2.	Eläintautien ilmoittaminen	9
8.3.	Eläintautia tutkivat laboratoriot	9
8.4.	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus	9
8.5.	Vesiviljelylaitosten terveystarkastus.....	10
8.6.	Muu eläintautivalvonta.....	10
9.	Eläinten tunnistaminen ja rekisteröinti.....	11
10.	Eläinten lääkitsemisen valvonta	12
11.	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	12
11.1.	Sisämarkkinakauppa	12
11.2.	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	14
11.3.	Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	15
12.	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	16
12.1.	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	17
12.2.	Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat EU-eläinsuojelutarkastukset	17
12.3.	Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta	18
12.4.	Eläinsuojeluvalvojat	18
12.5.	Eläinkuljetukset.....	18
12.6.	Pienteurastamot	19

13. Eläimistä saatavat sivutuotteet	19
13.1. Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	20
14. Ehdollisuuden valvonta	21
15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	21
15.1. Peruseläinlääkäripalvelu	21
15.2. Sisältö	22
15.3. Tuotantoeläinten terveydenhuolto	23
15.4. Yksityinen palveluntarjonta	25
15.5. Kiireellinen eläinlääkäriapu	25
15.6. Saatavuus- ja laatutavoitteet	26
15.7. Toimitilat	28
15.8. Välineresurssit.....	29
15.9. Ostopalvelut.....	30
15.10. Perustason ylittävät palvelut	30
16. Seuranta, arviointi ja raportointi	30
16.1. Aluehallintoviraston suunnitelmat.....	30
16.2. Kunnan suunnitelmat.....	30
16.3. Eläinlääkäripalveluiden käytön tilastointi	31
16.4. Arviointi- ja ohjauskäynnit	31
16.5. Muu raportointi.....	32
17. Liitteet.....	33

1. Johdanto

Elintarviketurvallisuusviraston, Maaseutuviraston ja osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta eli Ruokaviraston laatiman eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontasuunnitelmien laatimista aluehallintovirastoissa ja kunnissa. Tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelma sisältää eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet. Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin.

Ohjelmasta säädetään eläinlääkintähuoltolaissa (ElhL, 765/2009) ja eläinlääkintähuoltoasetuksessa (1031/2009). Näiden säädösten mukaan Ruokaviraston on valtakunnallista ohjelmaa laadittaessa kuultava kuntia ja aluehallintovirastoja. Valtakunnallisessa ohjelmassa pitää näkyä, mitkä ohjelman osat tulevat lainsäädännössä säädettyistä velvoitteista ja mitkä osat ovat ohjeellisia.

Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi elintarvikelaissa, eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, sivutuotelaissa ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa.

2. Alueelliset ja kuntien suunnitelmat

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoituksista suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. (ElhL 10 §)

Tässä suunnitelmassa kuvataan, miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa esitetään valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Sastamalan kaupunki tuottaa eläinlääkintähuollon palvelut Sastamalan, Punkalaitumen, Ikaalisten, Parkanon ja Kihniön kunnille. Eläinlääkärien vastaanottotiloja on Sastamalan Vammalassa (kolmen eläinlääkärin vastaanotto), Sastamalan Mouhijärvellä, Punkalaitumella, Ikaalisissa, Parkanossa ja Kihniössä. Eläinlääkäripraktiikka alueella on monipuolista sekapraktiikkaa. Kaikki eläinlääkärit hoitavat sekä suur- että pieneläimiä.

Palveluksessa on praktikkoeläinlääkäreiden lisäksi kaksi valvontaeläinlääkärinä (2025 lisäksi yksi määräaikainen valvontaeläinlääkärinvirka). Valvontaeläinlääkärit on jaettu toimimaan kahdella eri alueella. Alueet ovat alue 1 (Sastamala, Punkalaidun) ja alue 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö).

Painopisteet ja näiden edellyttämät toimenpiteet vuodelle 2025 on mainittu liitteessä 1. Kunnan tulee suunnitella, miten nämä painopisteet huomioidaan käytännön työssä.

Painopisteet:

- Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen: kunnaneläinlääkäri tarkistaa rekisteröintiasiat muiden tilakäyntien yhteydessä.
- Siipikarjan salmonellavalvonnan tehostaminen: kunnaneläinlääkärit toteuttavat tarkastuskäynnit MMMa 316/2021 mukaisesti.

3. Voimavarat

3.1. Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Koko alueella on tällä hetkellä kahdeksan praktikkoeläinlääkäriä (9 virkaa), joista yksi toimii vastaavana eläinlääkärinä ja yksi päivystävänä eläinlääkärinä. Alueella-1 on yksi praktikkoeläinlääkärin virka täyttämättä, yhdessä virassa on sijainen. Lisäksi alueella on kaksi valvontaeläinlääkärin virkaa (2025 lisäksi yksi määräaika-alueen valvontaeläinlääkärin virka), joista toinen toimii yhteistoiminta-alueella 1 (Sastamala, Punkalaidun) ja toinen yhteistoiminta-alueella 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö). Eläinlääkäreiden lisäksi ympäristöterveydenhuollon johtaja tekee eläinlääkintähuoltoon liittyviä hallinnollisia tehtäviä.

Eläinlääkärikunnan ulkopuoliset resurssit ovat tarpeen mukaiset (mm. vastaanottojen siivoukset) lukuun ottamatta avustajaresursseja. Yksi praktikkoeläinlääkäri on palkannut itse itselleen avustajan. Kunnan palkkaamia avustajia yhteistoiminta-alueella ei ole.

Sairaustapauksien sekä lomien aikana eläinlääkärit sijaistavat pääsääntöisesti toisiaan. Alueiden yksi ja kaksi valvontaeläinlääkärit toimivat myös toistensa sijaisina.

Ympäristöterveydenhuollon alueelta laadittu resurssitarvekartoitus on liitteissä 2A ja 2B.

3.2. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunta työnantajana huolehtii, että kunnaneläinlääkärin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Kunnaneläinlääkärin virkaan edellytetään hakijan olevan Suomessa laillistettu eläinlääkäri. Tehtävänjaossa on huomioitava, että osa eläinlääkintähuollon tehtävistä on varattu ainoastaan eläinlääkärin tehtäviksi. Esimerkiksi lääkkeiden luovutus vastaanotolta edellyttää aina eläinlääkärin päätöstä asiasta samoin eläinlääkinnällinen tutkimus, eläimen taudinmääritys ja näihin liittyvistä hoidoista ja lääkityksistä päättäminen. Myös monet valvontatehtävät edellyttävät eläinlääkärin tutkintoa.

Vaihtelevan potilasaineuksen vuoksi Sastamalan kaupungin eläinlääkäreillä on erityisosaamista tietyillä työn osa-alueilla. Osaamisen säilyttäminen on tärkeää, jotta vaativa ja laaja potilaskirjo pystytään

hoitamaan riittävän hyvin. Kunnaneläinlääkäreille järjestetään vuosittain mahdollisuuksia osallistua haluamiinsa koulutuksiin osaamisen lisäämiseksi sekä sen ylläpitämiseksi. Koulutuksiin osallistumisista keskustellaan yhteisesti sekä pidetään kirjaa myös siitä, että jokainen kouluttautuu riittävästi. Myös valvontaeläinlääkärit tarvitsevat koulutusta eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa, alkutuotannon hygieniassa sekä hallinnollisten menettelyiden osaamisessa ja tämän lisäksi myös kunnaneläinlääkäreiden työkuvaan liittyvistä ajankohtaisista asioista asiantuntijuuden säilyttämiseksi ja heille annetaankin tämän vuoksi myös mahdollisuus kouluttautumiseen.

Rekrytoitavan henkilökunnan sekä sijaisten pätevyys varmistetaan sekä koulutustodistuksista että tarkistamalla Ruokaviraston ylläpitämästä Eläinlääkärirekisterin julkisesta tietopalvelusta, että ko. eläinlääkärillä on oikeus harjoittaa eläinlääkärin ammattia Suomessa. Rekrytoinnin yhteydessä tarkastetaan myös se, että virkaan valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista hänelle osoitettavien tehtävien hoitoon, sekä valvontaviranomaisen ominaisuudessa myös riittävä tuntemus hallintomenettelyiden osalta. Riittävään osaamiseen kuluu myös tehtävien edellyttämä kielitaito.

4. Tietojärjestelmät

Kaikilla kuntayhtymän eläinlääkäreillä on käytössään nettiyhteys ja praktikkoeläinlääkäreillä on potilasohjelmalla KliniQ kunnaneläinlääkäriohjelma.

Eläinlääkärin viranomaistoimenkuvaan liittyen käytössä on monia rekistereitä ja sovelluksia, kuten:

- **TRACES** (Trade Control and Expert System), liittyen tuontiin ja vientiin.
- **KARTTURI**, joka on rajoitusvyöhykesovellus rajoitusvyöhykkeiden laatimiseen helposti leviävien eläintautien yhteydessä.
- **ELÄINTIETOJÄRJESTELMÄ**, joka sisältää vuohi- ja lammasrekisterin sekä sikarekisterin.
- **ELÄINTIETOJÄRJESTELMÄN NAUTAREKISTERI**, nautarekisterin viranomaissovellus, jossa näkyy nautojen pitopaikat, eläimen haltija, eläimet, tapahtumat ja ilmoitukset.
- **ELÄINTENPITÄJÄ- JA PITOPAIKKAREKISTERI-SOVELLUS**, joka on kunnan maaseutuviranomaisten käytössä olevalla sovellus. Sovelluksella rekisteröidään kaikki lammas-, nauta-, sika-, hevos- sekä vuohieläintenpitäjät, haaskaruokintapaikat, siipikarjanpitäjät, mehiläisten ja kimalaistenpitäjät, turkiseläinten pitäjät sekä kameli- ja hirvieläintenpitäjät. Sovelluksella rekisteröidään myös eläinten pitopaikat ja muodostetaan eläintenpitäjien tarvitsemat merkintätunnukset (siat ja munintakanalat).
- **ELÄINTENPITOKIELTOREKISTERI**, josta voidaan tarkastaa kohteen voimassa olevaa eläintenpitokieltoa.
- **VALVONNAN VIRANOMAISEKSTRANET** eli **Pikantti** on vain viranomaisille suunnattu, suljettu verkkopalvelu, joka tehostaa Ruokaviraston toimialan viranomaisten välistä viestintää. Pikantissa jaetaan mm. ohjeita ja tulkintoja ja siellä on myös virtuaalisia työryhmätiloja viranomaisten yhteistyötä varten.
- **VATI**, Oiva-tarkastukset, joihin kuuluu mm. maitohygieniatarkastukset.
- **ELTE**, eläintaudit ja epidemiat sekä eläinten rekisteröinnin ja tunnistamisen viranomaissovellus. Myös mahdolliset eläinten siirtokiellot voi tarkastaa rekisteristä.
- **HEPPA**, joka on virallinen hevostietorekisteri
- **PRIIMA**, oppimisalusta ja tietopankki valvontaeläinlääkäreille
- **NASEVA**, joka on nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä
- **SIKAVA**, joka on sikaloiden terveystietorekisteri
- **Koirarekisteri**, joka on Ruokaviraston ylläpitämä viranomaisrekisteri koirista

Näihin järjestelmiin eläinlääkärit hakevat tunnukset käyttötarpeen mukaisesti ja järjestelmät ovat käytössä työn tukena Sastamalan eläinlääkäreillä. Järjestelmien käyttäjät koulutautuvat niiden käyttämiseen tarvittaessa.

5. Yhteistyö ja viestintä

Monessa valvontatilanteessa saatetaan tarvita useamman viranomaisen yhteistyötä. Esimerkiksi eläinsuojeluvalvonnassa poliisin ja kunnan eläinsuojeluviranomaisen yhteistyö ja zoonoositapausten yhteydessä eläinlääkintähuollon ja terveydenhuollon yhteistyö on erittäin tärkeää. On suositeltavaa, että kaikilla tasoilla viranomaiset muodostavat toimivat yhteistyöverkostot esimerkiksi järjestämällä yhteisiä tapaamisia tai keskinäisiä koulutustilaisuuksia.

Eläinlääkintähuollon osalta viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö on ympäristöterveydenhuollon johtaja. Käytännön viestintä- ja tiedotustehtäviä hoitavat myös valvontaeläinlääkärit. Aluehallintoviraston (läänineläinlääkärit) kanssa yhteydessä ovat myös muut kuntayhtymän eläinlääkärit. Aluehallintovirastoon ja terveysviranomaisille (tartuntataudeista vastaava lääkäri) tehdään tarvittaessa ilmoitukset eläintautilainsäädännössä säädettyjen ilmoitusvelvollisuuksien mukaan. Poliisien kanssa yhteistyössä ovat lähinnä valvontaeläinlääkärit eläinsuojelutapausten yhteydessä. Tiedotuskanavina ovat pääsääntöisesti puhelin ja sähköposti sekä posti asian kiireellisyydestä riippuen. Erityistilanteissa käytettävissä on ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma ja yksi virvepuhelin.

Viranomaisyhteistyötä pyritään kehittämään alueella pyrkimällä rakentamaan vuorovaikutukseen eri viranomaisten välillä.

Valvontaeläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti viranomaisten eläinsuojelupäivään.

6. Maksut

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuoltoasetuksen (1031/2009) 3 §:ssä. Valtion varoista maksetaan kunnalle korvaus 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta. (ElhL 23 §) Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään myös elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015), eläinten hyvinvointilaissa (693/2023), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014), maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa (192/2013) ja eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021).

Kunnaneläinlääkärin suorittamista ympäristöterveydenhuollon tarkastus- ja valvontatehtävistä elinkeinon harjoittajilta perittävät maksut: kunnaneläinlääkärin suorittaman viranomaistoimenpiteen tuntiveloitus on 60 € / h (Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon jaosto 7.2.2023 § 5).

Kuntayhtymän alueella peritään eläinlääkärin vastaanotolla hoidettavista eläimistä klinikkamaksua, jonka suuruus on viisi euroa. Vaativissa toimenpiteissä klinikkamaksun suuruus on 10 euroa.

Kuntayhtymä subventoi hyötyeläinmatkoja kilometrikorvauksissa päivystysaikana. Omavastuu eläimen omistajalle on 30 km sisältäen myös ALV:n.

7. Valvonnan toimeenpano

Valvonnan toimeenpano valvontamäärineen ja resursseineen on suunniteltu. Jos valvonnassa huomataan puutteita, valvontaviranomainen huolehtii toimenpiteiden loppuun saattamisesta. Valvontakäynneiltä tehdään pöytäkirjat, jotka tallennetaan verkkolevyille niille tarkoitettuun kansioon sekä tulostetaan ja arkistoidaan paperiversioina. Tarvittavat kopiot dokumenteista lähetetään postin välityksellä tahoille, joille valvontakäynnin sisällöstä tulee raportoida. Valvontaan tarvittavien resurssien arvio löytyy liitteistä 2A ja 2B.

8. Eläinten terveyden valvonta

8.1. *Eläintautivalmius*

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan. Valvonta-alueella kaksi praktikkoeläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka saavat säännöllisin väliajoin lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat vähintään kerran vuodessa Ruokaviraston järjestämään ns. valmiuspäivään sekä aluehallintoviraston järjestämiin valmiuskoulutuksiin. Poikkeusoloissa, jos valmiuseläinlääkärin tai muiden kunnaneläinlääkärien työpanosta tarvitaan eläintautien torjuntatyöhön, hoidetaan muut välttämättömät eläinlääkintähuollon tehtävät sijaisjärjestelyin ja/tai jäljelle jääneiden eläinlääkäreiden työpanosta priorisoiden.

Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa yleensä kunnaneläinlääkäri, aluehallintovirasto tai Ruokavirasto, siten kuin eläintautilaissa on tarkemmin säädetty. Joidenkin lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustamistoimenpiteistä on säädetty eläintautilain nojalla erillissäädöksin. Ilmoitettavia eläintauteja koskee velvollisuus ilmoittaa eläintaudin esiintymisestä tai epäilystä maa- ja metsätalousministeriön asetus muista torjuttavista, valvottavista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista, eläintautien ilmoittamisesta sekä mikrobikantojen toimittamisesta (325/2021) mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu muista torjuttavista, valvottavista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista, eläintautien ilmoittamisesta sekä mikrobikantojen toimittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (325/2021) 20 §:ään.

Jos toimija tai lemmikkieläinten pitäjä epäilee tai toteaa eläimellä olevan luetteloitu tai uusi tauti taikka muu torjuttava tai valvottava eläintauti, hänen on ilmoitettava asiasta kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle. Ammattimaisella toimijalla on velvoite ryhtyä toimenpiteisiin pitopaikassa vierailevien henkilöiden tai eläinten ostajien suojaamiseksi pitopaikassa esiintyviltä zoonooseilta. Jos se on ihmisten terveydelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämätöntä, aluehallintovirasto voi määrätä toimenpiteistä toimijalle annettavalla päätöksellä. (EtL 76/2021 38§)

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen

yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Ruokavirasto.

Epäilyn kynnys on syytä pitää riittävän alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Eläintautitilanteessa aluehallintoviraston on varmistettava toimenpiteet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittäminen ja tapauksen jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

8.2. Eläintautien ilmoittaminen

Eläinlääkäri ilmoittaa luetteloidun taudin, uuden taudin tai muun ilmoitettavan eläintaudin epäilystä tai todetusta taudista viipymättä läänineläinlääkärille. Yksityiseltä eläinlääkäriltä mahdollisesti tulevista luetteloidun taudin, uuden taudin tai muun ilmoitettavan eläintaudin epäilyistä tai todetuista taudeista tehdään viipymättä ilmoitus aluehallintovirastolle. Luetteloidusta taudista, uudesta taudista tai muusta ilmoitettavasta eläintaudista tehdään ilmoitus aluehallintovirastoon välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 325/2021 luetelluista muusta ilmoitettavasta eläintaudeista ilmoitetaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Eläinlääkärit tekevät ilmoituksen kuukausiyhteenvedossa kaikista virka-alueella todetuista luetteloiduista eläintaudeista, uusista taudeista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

Eläintautiepäilyiden ja – tapausten vaatimat jatkotoimet kuuluvat Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäreille. Zoonoosien esiintymisestä ilmoitetaan terveyskeskuksen tarttuvista taudeista vastaavalle lääkärille.

8.3. Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Luetteloitujen tautien sekä muiden torjuttavien ja valvottavien eläintauteja voidaan tutkia ainoastaan Ruokavirastossa tai sen hyväksymässä laboratoriossa. Sastamala ympäristöterveydenhuollon alueella havaittujen vastustettavien eläintautien näytteet toimitetaan Ruokavirastoon tai sen hyväksymään laboratorioon. Sastamalan ympäristöterveydenhuolto käyttää KVVY Tutkimus Oy:n laboratoriota (Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry).

8.4. Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkkailu

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudeille on erillislainsäädännöllä säädetty zoonoosivalvonnan vähimmäistasosta tai mahdollisuudesta vapaaehtoiseen terveystarkkailuun. Munintakana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja nautaeläimiä sperman keräysasemalle toimittavia, tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja sekä nautojen ja sikojen pitopaikkoja, joissa on sperman keräysaseman toimintaan liittyvä karanteenitila, koskee pakollinen salmonellavalvonta (MMM:n 316/2021). Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveystarkkailuun lampaiden ja vuohien maedi-visnan varalta tai kalojen BKD:n varalta (MMM:n 319/2021). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveystarkkailu- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Pakolliseen salmonellavalvontaa ja vapaaehtoiseen terveystarkkailuun voi liittyä säännöllisiä tarkastuskäyntejä pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu useimmiten eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystarkkailusta tai eläinmäärästä. Pitopaikkojen on erikseen liitettävä vapaaehtoiseen terveystarkkailuun aluehallintovirastolle lähettämällä ilmoituksella. Aluehallintovirasto antaa vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvalla pitopaikalla terveystarkkailusta koskevan päätöksen. Pakolliseen salmonellavalvontaan kuuluvilla pitopaikoilla ei anneta terveystarkkailusta. Aluehallintovirasto valvoo tarkastuskäyntien ja näytteenoton toteutumista pitopaikoissa. Aluehallintovirasto luetteloii salmonellavalvontaan kuuluvat pitopaikat.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella on useita tiloja, jotka kuuluvat pakollisiin terveystarkkailuohjelmiin. Myös vapaaehtoisin terveystarkkailuohjelmiin liittyneitä tiloja on muutamia. Ohjelmiin liittyneistä tiloista pidetään kirjaa ja kaikkien annettujen terveystarkkailutietojen kopiot arkistoidaan sekä sähköisesti, että paperiversioina. Terveystarkkailuohjelmiin liittyvät tarkastukset ja näytteenoton suorittavat Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella praktikoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit.

8.5. Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto tehdään pääosin riskiperusteisesti. Tilanne voi muuttua esim. muuttuneen tautitilanteen takia tai jos valvottavien tautien listalle tulee uusia tauteja.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella ei enää ole varsinaisia kalanviljelylaitoksia, mutta luonnonravintolammikoita ja rapulaitoksia alueella on. Korkean riskin pitopaikat tarkastetaan vähintään kerran vuodessa, keskitasoisien riskin pitopaikat joka toinen vuosi ja matalan riskin pitopaikat joka kolmas vuosi. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston tarkastusta varten suunnittelemaa lomaketta, joka arkistoidaan sekä paperiversioina että sähköisesti ja jonka kopion tarkastuksen suorittanut eläinlääkäri toimittaa aluehallintovirastoon. Vesiviljelylaitosten tarkastukset Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

8.6. Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydettyistä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön. Tällaisia erikseen vuosittain pyydettyjä seurantanäytteitä otetaan muun muassa lintuinfluenssan varalta siipikarjatiloilta.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella erikseen pyydetty seurantanäytteet ottavat Ruokaviraston aikataulutuksen mukaisesti pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit, jotka arkistivat näytteenottopöytäkirjat sekä paperiversioina, että sähköisesti, lähettävät näytteet tutkittavaksi, sekä myös raportoivat näytteen ottamisen edistymisestä aluehallintovirastoon.

Eläinnäyttelyt

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella sijaitsee yksi pysyvä eläinnäyttely (kotieläinpiha), jonka säännöllisestä valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri. Mahdollisten eläinsuojeluilmoitusten yhteydessä epäilyyn perustuvat tarkastukset suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

Eläinten keinollinen lisääminen

Kunnaneläinlääkäri valvoo karanteeneja, sperman keräysasemia, alkioiden keräysryhmiä, alkioiden tuotantoryhmiä sekä spermavarastoja ja suorittaa niissä säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne täyttävät hyväksymiselle säädetyt edellytykset ja että toiminnalle säädettyjä vaatimuksia ja hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja noudatetaan. Valvonnan tulokset raportoidaan Ruokavirastolle vuosittain.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella sijaitsee yksi karjuasema, jonka valvontaeläinlääkäri tarkastaa kaksi kertaa vuodessa. Pöytäkirjat tarkastusten tuloksista valvontaeläinlääkäri toimittaa Aluehallintovirastoon sekä arkistoi kopiot tarkastuskertomuksista sekä sähköisesti, että paperiversioina.

Kyyhkyslakat

Kyyhkyslakoissa, joista lähetetään kyyhkysiä kilpailuihin tai näyttelyihin, on kaikki lakassa pidettävät kyyhkyset rokotettava vuosittain newcastlentaudin leviämisen ehkäisemiseksi. Eläintautivalmiuden ylläpitämisen vuoksi rekisteröityjen harrastelijoiden pitopaikkojen tulee olla kunnan valvontaviranomaisten tiedossa. ~~Sotesin~~ Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella ei tällä hetkellä ole rekisteröityjä kilpakyyhkyslakkoja.

Sikojen ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimenä on sikojen ulkonapito kielletty maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (404/2021). Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on

asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnaneläinlääkärille. Kunnaneläinlääkäri valvoo alueellaan sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa. Kunnaneläinlääkäri ylläpitää tietoja niistä oman toimialueensa sikojen pitopaikoista, joissa pidetään sikoja ulkona, ja toimittaa tiedot aluehallintovirastoon vuosittain.

9. Eläinten tunnistaminen ja rekisteröinti

Maaeläimiä pitävien tai niiden sukusoluja ja alkioita keräävien, tuottavien, käsittelevien tai varastovien toimijoiden on ennen eläintenpidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Vesiviljelyeläinten pitäjien on rekisteröidyttävä oman alueensa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Samassa yhteydessä eläintenpitäjä rekisteröi pitopaikan kyseiselle eläinlajille. (Laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä 1069/2021)

Eläintenpitäjäksi rekisteröityminen, sekä muut merkintään ja rekisteröintiin liittyvät asiat tarkistetaan yleisimmin eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Jos merkinnässä tai rekisteröinnissä löytyy puutteita, ensin kehoitetaan toimijaa korjaamaan puutteet ja rekisteröintipuutteista ilmoitetaan aluehallintovirastoon sekä mahdollisesti myös ELY-keskukselle. Puutteita havaittaessa tarkastuskäynti on maksullinen (3/2023 voimaantullut avin ohjeistus). Mikäli toimija ei kehotuksesta huolimatta korjaa puutteita annetussa määräajassa, niin aloitetaan hallinnolliset toimet rekisteröinnin puutteiden osalta. Mahdollisen määräyksen yhteydessä eläimet asetetaan myös siirtokieltoon, kunnes puutteet on korjattu lain mukaiseksi. Aluehallintovirasto voi määrätä asiasta myös seuraamusmaksun. Valvontaeläinlääkäri tekee valvontakäynneistä tarkastuskertomukset ja arkistoi nämä sekä muutkin rekisteröintiin mahdollisesti liittyvät asiakirjat sähköisesti ja paperiversiona.

10. Eläinten lääkitsemisen valvonta

Kunnaneläinlääkäri huolehtii lain eläinten lääkitsemisestä (387/2014) ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta aluehallintoviraston määräyksen mukaisesti eläinten pitopaikoissa.

11. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

EHO:ssa käsitellään elävien eläinten sekä muiden eläimistä saatavien tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppaa, vientiä ja tuontia. Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella sekä vienti- että tuontitarkastukset suorittaa pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit. Laittomat tuontitapaukset tarkastaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri, joka ilmoittaa havainnoistaan läänineläinlääkärille mahdollisia toimenpiteitä varten.

11.1. Sisämarkkinakauppa

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja, tuotteita, tai eläintaudin aiheuttajamikrobeja ja -loisia on haettava Ruokaviraston suostumusta tai lupaa (Eläintautilaki 49 ja 64 §) Ruokavirastosta.

Ruokavirasto ilmoittaa suostumuksista ja tuontiluvista ohjeineen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille. Toimijalle tai viranomaiselle lähetettävä ohjeistus on viranomaisten käytössä Ruokaviraston internetsivuilla.

Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden siirtoehto-ohjeistusta päivitetään eläinterveyslainsäädännön mukaiseksi Ruokaviraston internetsivuille vuoden 2024 aikana. Sisämarkkinakaupan vaatimukset, kuten se, vaaditaanko suostumusta tai lupaa, perustuvat eläinlääkintö- ja EU-lainsäädäntöön. Pikanttiin lisätään virkaeläinlääkärille tarkoitettua ohjeistusta tai valvontamateriaalia.

Epäselvissä tapauksissa käännetään läänineläinlääkäriin tai Ruokaviraston puoleen. Saapunutta erää ei hyväksytä eikä lähetettävälle erälle myönnetä terveystodistusta, jollei kunnaneläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmän avulla ja saapuneet erät tarkastetaan tarvittaessa. Kunkin toimijan osalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkärillä on mahdollisuus seurata saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tehdä saapuneiden erien tarkastuksia myös ilman aluehallintoviraston kehotusta. Virkaeläinlääkäri ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Toimija voi lisäksi oma-aloitteisesti pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan saapuvat erät (esim. ETT:n vaatimukset).

Havaituista puutteista tiedotetaan kaikille aluehallintovirastoille valvonnan kohdistamiseksi sellaisiin eriin, joiden kohdalla puutteita on havaittu.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 artiklat 9-15, Eläintautilaki 76/2021 75§)

Kaikki tehdyt sisämarkkinatuonnin tarkastukset raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus.

Saapuneiden sivutuote-erien osalta täytetään valvontaosio kaupalliseen asiakirjaan (DOCOM) TRACES-järjestelmään, kun kunnaneläinlääkäri on ensin varmistunut, että erät ovat saapuneet laitokseen. Jos määräraikka on päivittäin virkaeläinlääkärin valvonnassa (esim. teurastamo) tai kyseessä on eläville eläimille rajatarkastusasemalla tehtävä poistumistarkastus EU:n ulkopuoliseen maahan, valvontaosio täytetään TRACES-järjestelmään kaikista eristä. Tarkastuksessa varmistetaan huolellisesti, että erä, sen tunnistusmerkinnät ja asiakirjat täyttävät niitä koskevat vaatimukset.

Muun valvonnan yhteydessä on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää Eläinterveyssäännösten (asetus 2016/429) artikla 102 mukaista siirtoluetteloa.

Jos kunnaneläinlääkärillä ei ole mahdollisuutta itse käyttää TRACES-järjestelmää, hän voi pyytää läänineläinlääkärinä viemään tarkastuksen tuloksen järjestelmään puolestaan. Kunnaneläinlääkäreiden tulee käyttää TRACES-järjestelmää oman alueen tapahtumien seuraamiseen. Vastuu alueen TRACES-todistusten seuraamisesta on sekä aluehallintovirastolla että kunnaneläinlääkärillä.

Jos paikallinen ensisaapumisvalvontaviranomainen hylkää elintarvikelähetysten ja antaa toimijalle mahdollisuuden palauttaa elintarvikkeen lähtömaahan, sitä ei saa palauttaa ennen kuin Ruokavirasto on varmistanut lähtömaan viranomaisilta, että elintarvikkeen saa palauttaa kyseiseen maahan.

Paikallisen ensisaapumisvalvontaviranomaisen tulee ilmoittaa Ruokavirastoon ensisaapumistoimijan aikomuksesta palauttaa hylätty elintarvike lähtömaahan. Ruokavirasto lähettää palautuslupakyselyn lähtömaan valvontaviranomaisille ja palautusluvan saatuaan Ruokavirasto ilmoittaa asiasta kyseiselle paikalliselle ensisaapumisvalvontaviranomaiselle.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri). Kaikille eläimille, kuten hyönteisille, matelijoille ja jysijöille ei ole eläintautiehtoja (muualta lainsäädännöstä voi tulla ehtoja: CITES, vieraslajit, metsästys- ja kalastuslaki).

Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetysten ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ”eläinterveyssäännöstö”, Komission delegoitu asetus 2020/688, Komission delegoitu asetus 2020/990, Eläintautilaki 76/2021 44§).

Terveystodistuksen I-osan täyttää toimija, kunnaneläinlääkäri kuitenkin tarkastaa ja tarvittaessa korjaa toimijan laatiman I-osan. Jos toimija ei ole rekisteröitynyt TRACES-järjestelmään, jää myös

terveystodistuksen I-osan täyttäminen tarkastavan kunnaneläinlääkärin tehtäväksi terveystodistuksen (II-osa) lisäksi.

Toimija on velvollinen antamaan tarvittavat tiedot eläinlääkärille ja vastaa itse antamistaan tiedoista. Kaikki toimenpiteet tehdään toimijan kustannuksella. Tarkastanut kunnaneläinlääkäri leimaa ja allekirjoittaa lähetystä seuraavan todistuksen.

Muun valvonnan yhteydessä on hyvä tarkastaa, että toimija ylläpitää Eläinterveyssäännösten (asetus 2016/429) artikla 102 mukaisesti siirtoluetteloa.

Rekisteröityjen hevosten terveystodistusta ei välttämättä tarvitse laatia TRACES -järjestelmässä, mutta TRACES-järjestelmän käyttö on suositeltavaa. Rekisteröity hevonen ei tietyin ehdoin tarvitse terveystodistusta kilpamatkoilla Pohjoismaissa.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. TRACES-terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon TRACES – järjestelmän ilmoituksien seuranta tekevät valvontaeläinlääkärit. Tuonti – ja vientiasiat Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella hoitavat pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

11.2. Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Ennen eläinterveystodistuksen myöntämistä on varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättämästä ilmoituksesta. Rekisteröitymisvelvoitteeseen sisältyy joitakin poikkeuksia. Lisätietoja Ruokaviraston viejärekisteristä: viejärekisterisivu löytyy Ruokavirasto.fi -sivulta hakutoiminnon avulla kirjoittamalla hakusanakenttään ”viejärekisteri”. Vain kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit voivat myöntää virallisia eläinterveystodistuksia eläimille ja eläimistä saaduille tuotteille EU:n ulkopuoliseen vientiin. Venäjän/Euraasian talousliiton ja Kiinaan -viennissä edellytetään lisäksi, että todistuksia myöntävät virkaeläinlääkärit ovat osallistuneet Ruokaviraston järjestämiin vientikoulutuksiin. Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueen kolme virkaeläinlääkärinä ovat suorittaneet Euraasia talousliiton vientikoulutuksen, joista päivitys koulutukseen on kahdella kesken.

Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehdot. Mikäli edellä mainitun mukaista viennin sopimusta ei ole, viejän velvollisuus on selvittää kohdemaan asettamat tuonnin edellytykset. Viejä ohjeistetaan kääntymään asiassa esim. kohdemaassa toimivan tuojan puoleen tai kohdemaan suurlähetystyön Suomessa. Viejää voi pyytää toimittamaan esim. kopion kohdemaassa sijaitsevan tuojan tuontiluvasta, jota useissa maissa edellytetään tuojalta ennen kuin tuonti Suomesta voi alkaa. Tuontiluvassa ilmoitetaan yleensä ehdot, joilla eläimiä tai tuotteita voidaan saattaa kohdemaan markkinoille. Viejää pyydetään toimittamaan ehdot Ruviin (vienti@ruokavirasto.fi), mikäli viejä haluaa, että Ruvi laatii ehtojen pohjalta viennissä käytettävän virallisen todistusmallin. Todistusmalli on useimmiten turvapaperille tulostettava todistus pohja tai kansalliseen sähköiseen eCert-järjestelmään tehty todistusmalli. Eläinterveystodistuksen myöntämiseen on käytettävä Ruokaviraston hallinnoimaa eCert-järjestelmää, jos vientierän kohdemaan

kanssa on sovittu järjestelmään luodun mallin käyttämisestä. Lemmikkejä vietäessä todistusmallia ei tarvitse pyytää tai tilata Ruvista, vaan eläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta.

Vain kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat läänin aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit voivat tilata Ruokavirastosta turvapaperille painettuja virallisia eläinterveystodistuksia. Virkaeläinlääkäriin on pidettävä kirjaa myöntämisestä ja mitätöimistään eläinterveystodistuksista.

Venäjän/Euraasian talousliiton lisäksi EU-tasolla on neuvoteltu harmonisoiduista vientiehdoista mm. USA:n ja Kanadan kanssa. Jos vietävälle tuotteelle tai eläimelle löytyy EU/kohdemaan sopima todistusmalli TRACES-järjestelmästä (mm. Kanada, Chile, Uusi-Seelanti, Meksiko), vientitodistus on laadittava TRACES-järjestelmässä. Erää seuraa kuitenkin myös alkuperäinen, eläinlääkäriin leimaama ja allekirjoittama TRACES-järjestelmästä tulostettu todistus.

Mikäli Suomesta EU:n ulkopuolelle lähtevät elävät eläimet tai elämistä saatavat tuotteet, sen jälkeen kun niille on myönnetty Suomesta kohdemaan edellyttämän mallin mukainen eläinterveystodistus, kulkevat toisen EU-jäsenvaltion kautta, erän siirtokelpoisuus EU-sisämarkkinoilla on osoitettava virallisella EU-sisämarkkinan terveystodistuksella. Toiseen jäsenvaltioon kauttakulkuna toimitettavia eläimiä, alkioita ja sukusoluja koskevat viralliset EU-sisämarkkinan terveystodistukset on laadittava ja lähetettävä TRACES-tietojärjestelmää käyttäen.

Eläinterveystodistusten täyttämisen EU:n ulkopuolisessa viennissä hoitavat Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella pääsääntöisesti praktikkoeläinlääkärit.

11.3. Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

EU:n ulkopuolisista kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta ja eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta tuojalle jää todisteeksi yleinen eläinlääkinnällinen tuloasiakirja eli CHED-todistus. Poikkeuksena ei-kaupallisina siirtoina matkustajan mukana kulkevat lemmikkieläimet saapuvat Tullin hyväksytyjen saapumispaikkojen kautta. Paikallinen valvova viranomainen eli kunnaneläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista määräpaikassa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES-järjestelmän välityksellä. Kunnaneläinlääkäri suorittaa saamansa tiedon perusteella tarvittavat toimenpiteet, kuten monitoroitujen lähetysten kuittauksen 15 päivän sisällä tuotteen saapumisesta. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi.

Ruokavirasto tekee mahdolliset hallintopäätökset eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain perusteella tilanteessa, jossa lemmikkieläin on päässyt Tullin tai eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen ohi laittomasti Suomeen. Usein puutteet todetaan esim. eläinlääkäriin vastaanotolla ja yleensä eläimen asiakirjojen tai tunnistuksen ei todeta täyttävän lemmikkiasetuksen (EU 576/2013) ja tuontitapauksissa lisäksi Euroopan Parlamentin Ja Neuvoston Asetuksen (EU) 2016/429 sekä sen nojalla säädettyjen asetusten asettamia vaatimuksia.

Jos on aihetta epäillä, että valvonta-asetuksessa tarkoitettu eläin tai tavara on tuotu maahan ilman että tuonnille asetettuja vaatimuksia on noudatettu, kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen

suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. (Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta 1277/2019, 5 §). Kunnaneläinlääkäriin epäillessä laitonta tuontia hän tekee lemmikille eläintautilain 75§ mukaisen tarkastuksen käyttäen Ruokaviraston lomaketta ja noudattaen aluehallintoviraston ohjeita laskutuksesta.

Jos tuonnin tai ei-kaupallisen siirron ehdot eivät täyty, ovat vaihtoehdot eläimen palautus alkuperämaahan, aluehallintoviraston hyväksymä karanteeni tai lopetus. Eläin palautetaan siihen maahan, josta se on lähetetty Suomeen ja poistumisesta täytyy saada todisteeksi Suomen Tullin todistus. Jos lähtömaa on jokin muu maa kuin Venäjä, on palautus käytännössä mahdollista ainoastaan suoralla lennolla Helsinki-Vantaan lentoasemalta.

Hallinnollisten seuraamusten käyttäminen tai niiden poisjääminen ei estä mahdollisia rikosoikeudellisia seuraamuksia rajatarkastuslain nojalla. Laittomasti eläimiä tuonut henkilö voi saada toiminnastaan seuraamuksia riippumatta siitä onko Ruokavirasto määrännyt eläintä lopetettavaksi tai palautettavaksi. Rikosoikeudelliset seuraamukset rajatarkastuslain rikkomisesta ovat mahdollisia myös silloin, kun aluehallintovirasto on tehnyt hallintopäätöksen eläintautilain perusteella.

Jos eläimellä on tarttuvien tautien oireita, aluehallintovirasto arvioi, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily. Tällöin toimenpiteet tehdään eläintautilain mukaisesti.

Yllä mainitut laittomien tuontien tarkastukset Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella suorittavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

12. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnista annettua lakia (693/2023) sovelletaan 1.1.2024 alkaen. Samalla kumoutui aiempi eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (396/1996). Kumotun lain nojalla annetut valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset ovat voimassa toistaiseksi. Hyvinvointilain nojalla annetaan lain säännöksiä tarkentavia asetuksia, joiden sisältö ei EHO:n päivityksen ajankohtana ollut vielä tiedossa.

Kunnaneläinlääkäri ja kunnan terveydensuojelun valvontaa hoitava viranhaltija (terveystarkastajat) valvovat eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista kunnan alueella. Poliisi valvoo eläinten hyvinvointisäädösten noudattamista toimialueellaan.

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella eläinsuojeluvalvontaa hoitavat virka-aikana valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa muut virkaeläinlääkärit tai terveystarkastajat. Virka-ajan ulkopuolella eläinsuojeluvalvonnasta vastaa pääsääntöisesti poliisi ja toissijaisesti päivystävä eläinlääkäri, joka on aina virkasuhteessa.

Kaikista eläinsuojelutarkastuksista, joilla on havaittu eläinsuojelulakia rikotun, tehdään poliisille sähköpostitse tutkintapyyntö, johon liitetään tapauksen eläinsuojeluasiakirjat liitteineen. Jos epäkohdat tarkastuskohteessa ovat vakavia, mittavia tai katsotaan muuten tarpeellisiksi, kutsutaan poliisin tutkijapartio paikalle kohteeseen jo tarkastuksen yhteydessä. Virka-apua tarkastuksen turvaamiseksi pyydetään tarvittaessa etukäteen poliisin tilannekeskuksesta sähköpostitse, tai jos virka-avun tarve ilmenee tarkastuksen yhteydessä yllättäen, virka-apua pyydetään suoraan hätäkeskuksesta puhelimitse.

Eläinsuojelutarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus ja tarvittaessa hallintopäätös, jotka toimitetaan asianosaiselle hallintolain mukaan. Kaikki tarkastuskertomukset ja päätökset arkistoidaan sekä sähköisesti

verkkolevyllä, että paperiversioina mappeihin. Tarkastuskertomuksista sekä päätöksistä lähetetään kopio alueen aluehallintovirastoon viimeistään kahden viikon kuluessa.

Kiireellisiä toimenpiteitä vaativissa tapauksissa eläimelle järjestetään tarvittaessa väliaikainen hoito eläinten hyvinvoinnista annetun lain 97 ja 98 §:n perusteella. Lemmikkieläinten kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että eläin siirretään hoitolaan, jonka kanssa on tehty sopimus tällaisista tapauksista. Tuotantoeläinten hoito ostetaan tarvittaessa lomituspalvelulta. Huonokuntoiset eläimet lopetetaan. Huonokuntoinen tuotantoeläin voidaan tapauskohtaisesti myös teurastaa.

12.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinsuojelutarkastukset tehdään ilmoitusten perusteella tai jos muutoin epäillään, että eläinten hyvinvoinnista annettua lakia tai kumottujen eläinsuojelulain (247/1996) ja eläinsuojeluasetuksen (396/1996) nojalla annettujen valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetusten säädöksiä on laiminlyöty. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset pyritään aina tekemään ennalta ilmoittamatta.

Jos eläinsuojelutarkastuksella havaitaan eläinten hyvinvoinnista annettua lakia tai kumottujen eläinsuojelulain (247/1996) ja eläinsuojeluasetuksen (396/1996) nojalla annettujen valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetusten säädöksiä on laiminlyöty, asianosainen pyritään pääsääntöisesti kuulemaan. Tämän jälkeen asiassa voidaan tarvittaessa tehdä päätös hyvinvoinnista annetun lain 93 §:n perusteella antaa määräys tai kielto tai tehdä päätös hyvinvoinnista annetun lain 97-100 §:n perusteella ryhtyä pakkotoimiin.

Jos määräyksiä tai kieltoja on annettu, niiden toteuttamiselle annetaan määräaika, minkä umpeuduttua kohteeseen tehdään uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella havaitaan, että annettuja määräyksiä tai kieltoja ei ole noudatettu, asia kirjataan tarkastuskertomukseen ja määräysten tai kieltojen noudattamista seurataan uusintatarkastuksilla. Tarvittaessa voidaan pyytää aluehallintovirastoa tehostamaan määräystä tai kieltoa uhkasakolla.

Pitkittyneissä tai muuten vaikeissa tai erityisen kriittisissä eläinsuojelutapauksissa pyydetään apua aluehallintovirastosta (yhteistarkastukset, konsultaatio, tehtävien siirto).

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella eläinsuojelutarkastuksista vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit. Alueella 1 (Sastamala, Punkalaidun) ja alueella 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö) on molemmissa omat valvontaeläinlääkäriinsä, jotka vastaavat pääsääntöisesti omien alueidensa eläinsuojelutarkastuksista.

12.2. Tiloilla tehtävät otantaan perustuvat EU-eläinsuojelutarkastukset

Eläinten hyvinvointia koskevien direktiivien ja asetusten noudattamisen valvomiseksi eläintenpitoyksiköihin tehdään edustava määrä otantaan perustuvia eläinsuojelutarkastuksia. Tarkastusten piiriin kuuluvat nauta-, sika-, lammas- ja vuohitilat sekä ankka-, hanhi- ja broileritilat. Lisäksi tarkastetaan munivien kanojen pitoyksiköitä sekä turkistiloja. Vuosittain tarkastetaan yhteensä vajaat 450 tilaa. Valvontoja painotetaan vuosittain eri eläinlajeihin, jolloin painotetun eläinlajin tiloja valvotaan kyseisenä vuonna aiempaa enemmän. Osa tarkastettavista tiloista valitaan satunnaisotannalla rekistereistä, osa valitaan riskiin perustuen. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit tekevät nämä

tarkastukset. Aluehallintoviraston on kirjattava tehdyt tarkastukset ja eläinsuojelupäätökset tietojärjestelmään tarkastusvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä

12.3. Luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Eläinsuojelutarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä sellaisiin paikkoihin tai toimintaan, joka edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat, lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat, avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaa harjoittavat paikat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. (EhL 78§) Aluehallintovirastot myöntävät lisäksi teurastukseen tai turkiseläinten lopetukseen liittyviä toimia suorittaville henkilöille.

Luvan- ja ilmoituksenvaraista toimintaa on valvottava säännöllisesti. Tavoitteena on tarkastaa toiminta vuosittain. Tavoitteesta voidaan poiketa, mikäli luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonnasta on tehty riskinarviointi aluehallintoviraston hyväksymien riskinarviointiperusteiden mukaisesti. Tällöin valvontasuunnitelmassa kuvataan riskinarviointi ja kohteiden tarkastustiheys suunnitellaan riskinarviointiin perustuen. Ilmoituksenvaraiset kohteet tarkastetaan Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärien toimesta.

12.4. Eläinsuojeluvalvojat

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella toimii yksi aluehallintoviraston valtuuttama eläinsuojeluvalvoja.

12.5. Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, poliisilla, kunnaneläinlääkärillä, aluehallintovirastolla, rajaeläinlääkärillä ja tarkastuseläinlääkärillä on oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Poliisi saa tarkastaa eläinkuljetuksen myös ilman epäilyä säädösten rikkomisesta, samoin rajaeläinlääkäri ja tarkastuseläinlääkäri toimialueillaan. Eläinkuljetusta tarkastettaessa on viranomaisella oikeus tarkastaa eläimet, kuljetuskalusto, ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä asiakirjat. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 28 §)

Ruokavirasto ja aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkärit tekemään erityisiä tarkastuksia eläinkuljetuksissa. (Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006, 29 §).

Eläinkuljetusvälineen tarkastuksen suorittavat Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

12.6. Pienteurastamot

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella on kolme pienteurastamo. Näiden eläinsuojeluvalvonnasta vastaa Ruokavirasto.

13. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu hävittämään polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset ilmoitetaan välittömästi aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon.

Kunnaneläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita. Kunnaneläinlääkäri valvoo myös Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita. Tarkastukset pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta. Muista EU-maista Suomeen saapuneiden sivutuote-erien osalta kunnaneläinlääkäri täyttää valvontaosion kaupalliseen asiakirjaan (DOCOM) TRACES-järjestelmään. Ennen valvontaa on varmistettava, että erä on saapunut laitokselle. Aiemmin kunnaneläinlääkärit myös kuittasivat erät saapuneiksi, mutta tästä käytännöstä on luovuttu ja laitokset tekevät itse vastaanottokuittaukset TRACES-järjestelmään.

Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Ruokaviraston ja kunnaneläinlääkärin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Valvonnan teema ja painopiste voi vaihdella vuosittain. Mikäli valvontavuoden aikana todetaan tarkastuksen tarve jollakin suunnitelman ulkopuolisella laitoksella, tarkastus tehdään suunniteltujen tarkastusten lisäksi. Kunnaneläinlääkärit toimittavat valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset mahdollisimman nopeasti tarkastuksen jälkeen tiedoksi AVIin ja Ruokaviraston lannoite- ja sivutuotejaostoon. Mikäli tarkastuksella todettua puutetta ei saada poistettua kehoituksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan AVIin ja Ruokavirastoon.

AVI:en tehtävä on kouluttaa, neuvoa ja välittää tietoa alueensa kunnaneläinlääkäreille sivutuotevalvontaan liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa AVI:sta voidaan olla mukana kunnaneläinlääkärin tekemillä valvontakäynneillä. Kaiken kaikkiaan AVI:n rooli on huolehtia, että sivutuotelainsäädäntöä noudatetaan sen toimialueella valvontasuunnitelman mukaisesti. Yhteenvedo toteutuneesta laitosvalvonnasta ja pakkokeinojen käytöstä toimitetaan Ruokavirastoon valvontavuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä VASU-raportointina.

Sivutuotteiden valvontaan liittyvät tarkastukset sekä yllä kunnaneläinlääkärin hyväksyttäväksi lueteltujen sivutuotelaitosten hyväksymistarkastukset Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella suorittaa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

13.1. Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Aloitettaessa haaskatoiminta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus haaskapaikkarekisteriin. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista viemällä haaskapaikan tiedot haaskapaikkarekisteriin Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin (EPR) sähköisen asioinnin sovelluksen kautta (Sivutuotelaki 33 a §). Sähköisen asioinnin kautta voi myös päivittää aiemmin ilmoitettuja tietoja. Rekisteröinti-ilmoitus on mahdollista toimittaa myös kunnaneläinlääkärille, joka vie tiedot haaskapaikkarekisteriin.

Sivutuotelain nojalla annetun asetuksen MMMa 1142/2022 3 § mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kolme kertaa vuodessa haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassaan haaskatoiminnan tarkastusten tekoperusteet, mutta kunnaneläinlääkärit määrittelevät itse vuosittain tarkastettavat kohteet.

Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin (EPR) mukaan vähän yli puolet turkistiloista, joilla on kettuja ja/tai supeja, käyttävät Suomelle annettua lajinsisäisen käytön poikkeusta. Lajinsisäisellä käytöllä tarkoitetaan sitä, kun nahkottujen kettujen ruhot käsitellään luokan 2 käsittelylaitoksessa ja sen jälkeen massa käytetään kettujen ruokinnassa. Samoin supien nahkontaruhoista saatua massaa hyödynnetään supien rehussa. Tilat, joilla on vain kettuja, eivät voi itse keittää omassa tilarehustamossa ruhoja rehussa käytettäväksi. Sama koskee supeja.

Turkistarhojen tulee olla rekisteröityneinä eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteriin. Turkistarhoilla on mahdollisuus rekisteröityä itse sähköisen asioinnin kautta vastaavasti kuin haaskatoimijoilla. Rekisterissä tulee olla merkintä myös lajinsisäisestä käytöstä. Lajinsisäinen käyttö on sallittua vain rekisteröidyillä tiloilla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä. Kunnaneläinlääkäreiden on tilakäynneillään varmistettava, että tila on rekisteröitynyt edellä mainittuun rekisteriin ja ettei lajinsisäistä käyttöä tapahdu tiloilla, joissa se ei ole sallittua. Lisäksi tulee tilakäyntien yhteydessä tarkkailla, onko tiloilla havaittavissa keskushermosto-oireista kärsiviä eläimiä. Kaikki tällaiset eläimet on lähetettävä tutkittavaksi Ruokavirastoon. Näytteeksi riittää irrotettu pää, joka ei saa olla pakastettu.

Kunnaneläinlääkäreillä ja valvontaeläinlääkäreillä on tunnukset eläintenpitäjärekisteriin, jossa on osana haaskarekisteri, johon rekisteröidään haaskapaikan aloitusilmoitukset ja haaskan pitäjät. Haaskapaikalle vietävät sivutuotteet tarkastetaan tarvittaessa ennen niiden käyttöä ja käyttö kielletään, mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkejäämiä. Haaskarekisterin päivittämisestä sekä haaskojen valvonnasta vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit.

Sivutuotteiden hautaaminen

Kokonaisten märehijöiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden ja tiettyjen muiden sivutuotelain mukaisten sivutuotteiden hautaaminen on sallittua ns. syrjäisillä alueilla. Kotiteurastuksen sivutuotteiden hävitykseen sovelletaan samoja keräily- ja syrjäisiä alueita kuin kokonaisten raatojen hävitykseen. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa. Keräilyalueilla em. sivutuotteet on käsiteltävä tai hävitettävä hyväksytyssä sivutuotelaitoksessa. (Sivutuotelaki, 3 luku).

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alue ei kuulu tähän ns. syrjäiseen alueeseen vaan kuuluu valtakunnalliseen keräilyalueeseen.

Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Keräilyalueella tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ja lammas- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitystaparaaporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Sikojen osalta poistoilmoitukset voi kunnaneläinlääkäri itse tarkistaa sikarekisteristä. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden hautaamisista.

14. Ehdollisuuden valvonta

Tarkastuksiin liittyvät asiakirjat tehdään tarkasti, jotta laajennuksia ehdollisuuden valvontoihin voidaan tehdä. Kunnan on varmistettava, että aluehallintovirasto saa riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia ehdollisuudenvaatimusten laiminlyöntejä. Tarkastuspöytäkirjojen kopiot toimitetaan kahden viikon sisällä tarkastuksesta aluehallintovirastoon.

15. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella on tällä hetkellä yhteensä 12 kunnaneläinlääkärinä, joiden tehtäväalueet jakaantuvat seuraavasti:

- vastaava eläinlääkäri
- 7 kpl kunnaneläinlääkäreitä (1 virka täyttämättä, jossa sijainen 8/25 asti)
- päivystävä eläinlääkäri
- kolme valvontaeläinlääkärin virkaa, joista yksi määräaikainen vuodeksi 2025. Vakituista viroista toinen toimii Sastamalassa sekä Punkalaitumella ja toinen Ikaalisten, Parkanon sekä Kihniön alueella.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella 1, Sastamalassa toimii näiden lisäksi kaksi yksityistä eläinlääkäriasemaa, joista toisen kanssa eläinlääkärit ovat tehneet yhteistyötä. Toisella eläinlääkäriasemalla on myös mm. röntgenkuvausmahdollisuus. Välimatkat myös muihin alueen ulkopuolella oleviin hevos- ja pieneläinklinikoihin ovat kohtuullisia, joten pieneläinasiakkaita sekä vaikeampia hevostapauksia voi johdattaa myös näille klinikoille. Alueella 2, Ikaalisissa, Parkanossa ja Kihniössä ei ole yksityistä eläinlääkäriasemaa.

15.1. Peruseläinlääkäripalvelu

Kaikkia Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten on järjestetty arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Tämän lisäksi alueella hoidetaan aktiivisesti myös pieneläimiä. Ympäristöterveydenhuollon alueella ei ole eriytettyä pien- ja suurelänpäivystystä.

15.2. Sisältö

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa.

Puhelinneuvonta

Kunnan on järjestettävä eläinten omistajille mahdollisuus saada kotieläinten terveyteen ja sairauksiin sekä eläintenpitoon ja hyvinvointiin liittyvää eläinlääkärin antamaa neuvontaa virka-aikana myös puhelimitse. Ei-kiireellisiä tapauksia koskeva neuvonta voidaan rajoittaa tapahtuvaksi tietyinä ajankohtana. Puhelinneuvonta voi olla myös maksullista ja maksu voi olla korkeampi virka-ajan ulkopuolella. Maksujen on kuitenkin oltava kohtuullisella tasolla ja suhteessa maksuihin muissa kunnallisissa peruspalveluissa.

Maksuttomasta numerosta tulisi kuitenkin olla mahdollisuus virka-aikana saada asiointia koskevaa neuvontaa. Myös tarttuvien eläintautien epäilyjä ja eläinten mahdollisia hyvinvointiongelmia koskevia ilmoituksia olisi kuntalaisten voitava virka-aikana tehdä maksuttomaan puhelinnumeroon.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon kaikilla kunnaneläinlääkäreillä on puhelintunti aamuisin kello 8-9. Muunakin aikana kunnaneläinlääkärit vastaavat puhelintiedusteluihin mahdollisuuksien mukaan. Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueilla -1 ja -2 eläinlääkintähuollon käytössä on maksullinen puhelinpalvelu päivystysaikana.

Alueen valvontaeläinlääkäreillä ei ole erillistä puhelinaikaa, vaan he vastaavat puhelimeen mahdollisuuksien mukaan arkisin kello 8-16 välisenä aikana.

Sairaanhoito ja kotieläinten lopetus

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia leikkauksia ovat esimerkiksi nautojen vierasesineleikkaukset ja juoksutusmahaleikkaukset. Erityisesti pieneläinten leikkauksissa vastaanotolla voi olla tarvetta avustavalle henkilökunnalle.

Kotieläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä, sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta aiheutuneet kulut kunta laskuttaa aluehallintovirastolta.

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa terveyden- ja sairaanhoitoa tarjotaan alueella 1 arkisin klo 8-16 ja alueella 2 klo 7-15. Päivystysaika on alueella 1 klo 16-8 ja alueella 2 klo 15-7 jolloin hoidetaan vain kiireellisiä tapauksia. Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella yhdellä eläinlääkärillä on käytettävissään itse palkkaamansa avustaja.

Terveydenhoito

Peruseläinlääkäripalvelua tulee suunnata ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot sekä koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehitijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai -koulutusta. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtääviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikkieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

Todistukset

Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen klinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy myös peruseläinlääkäripalveluun.

15.3. Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Toimivan terveydenhuoltojärjestelmän avulla voidaan tehokkaasti ehkäistä ja seurata tarttuvien tautien sekä tuotantosairauksien esiintymistä tiloilla. Terveydenhuollon piirissä tehtävä elinkeinon ja viranomaisten yhteistyö täydentää viranomaistoimenpiteitä eläintautien torjunnassa. Lähtökohtana on pidettävä, että terveydenhuollon piiriin kuuluvilla tiloilla eläimet voivat hyvin, lääkkeiden käyttö on hallittua eikä lääkkeitä käytetä korjaamaan olosuhdeongelmia.

Alueellamme terveydenhoidon piiriin kuuluvien hyötyeläintilojen määrät näkyvät EHO:n resurssitarvelomakkeessa (LIITE 2A ja LIITE 2B) kohdassa terveydenhuoltosopimusten määrä.

Punkalaitumen sikatiloista suuri osa on ostanut terveydenhuoltopalvelut yksityiseltä sektorilta.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon kunnaneläinlääkärit ovat tehneet myös joitakin terveydenhuoltosopimuksia omien alueidensa ulkopuolelle.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntä

Maatiloilla on usein taloudellisesti merkittäviä tuotantosopimuksia, joissa yhtenä ehtona on terveydenhuoltosopimuksen solmiminen eläinlääkärin kanssa ja sopimuksen velvoittamien terveydenhuoltokäyntien tekeminen ajallaan ja sovitussa laajuudessa.

Olemalla mukana terveydenhuollossa ja sen seurantajärjestelmissä pystyvät tuotantoeläintilat helpommin hoitamaan myös alkutuotantoasetuksen (1368/2011) edellyttämän ketjuinformaatiovaatimuksen. Tämän mukaan tuottajan on ennen eläimen teurastamolle lähettämistä toimitettava tiedot muun muassa eläinten lääkitsemisestä ja elintarviketurvallisuuteen vaikuttavien eläinten sairauksien esiintyvyydestä tilalla.

Suurin osa teurastamoista edellyttää tämän ilmoituksen tekemistä sähköisen seurantajärjestelmän (Sikava tai Naseva) avulla.

Nasevan ehtojen mukaan eläinlääkäri suorittaa nautatilalle terveydenhuoltokäynnin vähintään kerran vuodessa. Sikavan puitteissa emakko- tai yhdistelmäsikalaan on suoritettava vähintään neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa. Näistä yhden pitää olla terveydenhuoltosuunnitelman päivityskäynti. Lihasikalaan on suoritettava vähintään yksi terveydenhuoltokäynti kasvatuserää kohti tai neljä terveydenhuoltokäyntiä vuodessa, jos sikala on osastoittain kerta- tai jatkuvatyttöinen. Jos Naseva- tai Sikava-tilalle luovutetaan lääkkeitä varalle tulevien sairastapauksien hoitoa varten, terveydenhuoltokäyntien määrä nousee edellä kuvatuista merkittävästi. Suurissa eläintenpitoyksiköissä on tällöin käytävä kahden viikon välein.

Terveydenhuoltokäynnillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan. Lisäksi merkittävimmät eläinten hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Terveydenhuoltokäynnillä käydään läpi terveydenhuoltosuunnitelman toteutuminen, tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä. Lisäksi käydään läpi tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi.

Eläinterveydenhuollon saatavuus on kotieläintilan tulonmuodostuksessa usein ratkaisevan tärkeää jo tuotehintojen ja maataloustuen vuoksi. Tärkein syy terveydenhuoltopalvelujen kysynnälle on kuitenkin se, että tuottaja haluaa terveydenhuoltoon perehtyneen eläinlääkäriin asiantuntijaksi karjakohtaisten ratkaisujen tekoon päämääränä tilan taloudellisen tuloksen paraneminen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen kautta. Naseva ja Sikava – järjestelmiä ollaan voimakkaasti kehittämässä tuotannollisen terveydenhuollon suuntaan.

Terveydenhuoltopalvelujen kysyntää lisäävät osaltaan myös tietyt lääkkeiden luovuttamista koskevien sääntöjen poikkeukset. Nasevaan ja Sikavaan liittyneiden tilojen lisäksi vanhempaispolven siipikarjatilat ja osa tuotantopolven kasvattamoista / kanaloista solmivat terveydenhuoltosopimuksen ja sitoutuvat kahdesti vuodessa tehtäviin terveydenhuoltokäynteihin. Siipikarjan terveydenhuoltosopimuksia Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella ei ole.

Terveydenhuoltotyön resurssitarve

Sikalat ovat kuuluneet Sikavaan noin 90-prosenttisesti jo lähes vuosikymmenen. Nautatilojen lukumäärä Nasevassa on viime vuosina kaksinkertaistunut vuoden tai parin välein ja on nyt selvästi yli puolet tiloista. Kehityskulun mukaan Nasevan piirissä on lähivuosina lähes kaikki nautatilat samaan tapaan kuin Sikava kattaa lähes kaikki sikalat.

Sekä eläinlääkärit että viljelijät tarvitsevat lähivuosina täydenniskoulutusta terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa, kuten karjataso tautiseurannassa, sekä eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa. Osallistumiseen täydenniskoulutukseen – joka on eläinlääkäriin ammatinharjoittamislain mukaan pakollista – on varattu oma osansa eläinlääkärien työajasta.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon praktikkoeläinlääkärit ovat kouluttautuneet Sikavan täydenniskoulutuksen ja Nasevan täydenniskoulutuksen osalta alueen tarpeen mukaan. Myös muuhun terveydenhuoltoon liittyvään koulutukseen on mahdollista halutessaan osallistua.

15.4. Yksityinen palveluntarjonta

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella 1 järjestetään arkisin, virka-aikana peruseläinlääkäripalvelut myös muille eläimille, kuin hyötyeläimille. Yksityisenä palveluntarjoajana pieneläinten osalta Sastamalassa toimii eläinlääkäriasema Viksu ja eläinlääkäripalvelu Hepokatti Oy. Alueella on myös muutamia yksityisiä eläinlääkäreitä, jotka tarjoavat mm. terveydenhuolto- ja sairaanhoitopalveluita pieneläimille, sikaloille, nautatiloille sekä hevosille.

Alueella 2 ei ole yksityisiä eläinlääkäriasemia ja peruseläinlääkäripalvelut sekä virka- että päivystysaikaan hoidetaan kunnan toimesta. Yllä mainituista yksityisistä eläinlääkäreistä osa tarjoaa palveluitaan myös alueelle 2.

15.5. Kiireellinen eläinlääkärinapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkärinapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Kiireelliseen eläinlääkärinapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkärinapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojelullisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkärinapuun. Kiireellisen eläinlääkärinavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkärinapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella Sastamala ja Punkalaidun kuuluvat yhteen päivystysalueeseen (alue 1) ja Ikaalinen, Parkano sekä Kihniö toiseen päivystysalueeseen (alue 2). Tarvittaessa päivystysalueita on päivystänyt samanaikaisesti yksi henkilö, kuten äkillisissä sairastapauksissa.

Kiireellinen eläinlääkärinapu on päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkärin vastaanotolle, ja kotieläimiä, joille annettava eläinlääkärinapu edellyttää eläinlääkärin käyntiä eläimenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa sellaisten kotieläinten, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkärin vastaanotolle, osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua.

Päivystysten eriyttämisvaatimuksesta poikkeaminen on perusteltava aluehallintovirastolle, joka ratkaisee, onko poikkeaminen mahdollista esitetyin perustein. Päivystysten eriyttäminen on mahdollista tehdä myös osa-aikaisesti kysynnän perusteella tai remissiotyyppisesti eli siten, että kunnalla on sopimus kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden lähettämistä pieneläinvastaanotolle. Tällöin sopimuksella varmistetaan, että ne pieneläimet, joita ei pystytä tai ehditä sekapäivystyksessä hoitamaan, on mahdollista lähettää eriytettyyn pieneläinpäivystyspisteeseen. Etäisyys remissioklinikalle ei kuitenkaan saa olla kohtuuttoman pitkä.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella ei ole eriytettyä pieneläinpäivystystä, eikä remissiosopimuksia. Tämä toimintamalli on toiminut hyvin, koska pieneläinpotilaiden määrä päivystyksissä on ollut vähäinen ja vaativampia tapauksia on ollut mahdollisuus lähettää Tampereen alueen yksityisille klinikoille.

Keskitetty yhteydenottopalvelu

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella jokaisella eläinlääkärillä on oma numero ja puhelintunnin ajankohta on arkisin 8–9. Eläinlääkärit pyrkivät vastaamaan puhelimeen myös puhelintunnin ulkopuolella mahdollisuuksien mukaan. Päivystysaikana on käytössä maksullinen päivystysnumero.

Henkilöresursseja keskitettyyn yhteydenottopalveluun ei ainakaan toistaiseksi aiota sitoa.

Virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkärinä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomaisen poliisi. Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella lähes kaikki päivystävät eläinlääkärit ovat virkasuhteessa ja voivat tehdä tarvittaessa virkatehtäviä myös virka-ajan ulkopuolella. Joitakin päivystyksiä on järjestetty ostopalveluna, jolloin päivystäjä ei ole virkasuhteessa.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on valtakunnallinen läänineläinlääkäripäivystys. Kaksi läänineläinlääkärinä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Ruokaviraston puhelinvastaajasta numerosta 029 520 4658.

15.6. Saatavuus- ja laatutavoitteet

Ajanvaraus

Eläimen omistajan tai haltijan on halutessaan pystyttävä varaamaan aika eläinlääkärin käynnille eläintenpitopaikkaan, pieneläimen viemiseksi vastaanotolle tai hevosen viemiseksi tarvittaessa paikkaan, jossa hoitotoimenpiteet voidaan suorittaa turvallisesti. Kun yhteistoiminta-alueella toimii useampia praktikkoeläinlääkäreitä, tulisi asiakkaalle ei-kiireellisissä tapauksissa mahdollisuuksien mukaan antaa vapaus valita eläinlääkäri, jonka palveluksia hän käyttää.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella on eläinlääkäreillä puhelintunti aamuisin kello 8–9. Tämän jälkeen eläinlääkärit hoitavat praktiikkaa siten, että kiireelliset tapaukset hoidetaan ensin. Puhelimiin vastataan puhelintunnin ulkopuolellakin toimenpiteiden välillä mahdollisuuksien mukaan.

Päivystys on sovittu alkavaksi kello 15. Tämä järjestely mahdollistaa sen, että muut kuin päivystävä eläinlääkäri voivat sopia esimerkiksi leikkauksia virka-ajalle ilman, että heidän tarvitsisi lähteä hoitamaan mahdollista kiireellistä sairastapausta. Päivystys päättyy alueella 1 klo 8.00 ja alueella 2 klo 7.00.

Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, tulee sairaskäynti tai vastaanottoaika pystyä järjestämään viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat kohdassa 15.2. kuvatut leikkaukset on lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, saavat jonotusajat olla pitemmät. Hyvänä palvelutasona voidaan väestötiheillä alueilla pitää peruseläinlääkäripalvelun järjestämistä siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon koko alueella peruseläinlääkäripalvelut ovat pääosin kiireettömissäkin tapauksissa saatavissa yhden tai kahden päivän sisällä. Myöskään etäisyydet alueen vastaanotoille eivät pääosin ylitä viittäkymmentä kilometriä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua on kaikkina vuorokauden aikoina saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on siten mitoitettava, että 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkäriin matka eläintenpitopaikkaan tai eläimen omistajan matka pieneläinvastaanotolle on alle sata kilometriä.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella on päivystysaikoina pystytty yli 90 prosentissa tapauksista tarjoamaan eläinlääkäriapua alle kolmen tunnin sisällä tilauksesta. Etäisyydet päivystysalueella ovat sellaiset, että pääosassa tapauksia eläinlääkäriapu on saatavilla alle sadan kilometrin etäisyydeltä. Alueella on subventio käytössä.

Palautteen antaminen ja valitusten käsittely

Kunnan on syytä seurata eläinlääkäripalvelujen saatavuutta säännöllisesti toteutettavien asiakaskyselyjen avulla. Kunta suunnittelee, miten kunta palvelujen ja valvonnan järjestäjänä sekä työnantajana käsittelee eläinlääkintähuoltoa koskevat mahdolliset asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella on järjestetty vuosien saatossa useita asiakastytytyväisyyskyselyitä ja vastaavanlaisia kyselyitä tullaan järjestämään jatkossakin.

Eläinten terveyden- ja sairaanhoidon osalta Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella valitukset ja korvauspyynnöt käsittelee Sastamalan ympäristöterveydenhuolto. Valvontatoimista tehdyt hallintovalitukset käsittelee koko Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella Hämeenlinnan hallinto-oikeus.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollolla on vastuuvakuutus, josta korvataan eläimen omistajalle eläinlääkäreiden toiminnasta johtuvia vahinkoja. Eläimen omistajan halutessa pyytää lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta, häntä opastetaan lausunnon pyytämisessä.

15.7. Toimitilat

Jos kunta huolehtii peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä tuottamalla itse palveluja joko kokonaan tai osittain, kunnan on järjestettävä palveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet ottaen huomioon eläinlääkintähuoltolain ja työturvallisuuslain (738/2002) velvoitteet työnantajan sekä kunnan suunnitelma ja kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät.

Lääkkeet on lainsäädännön vaatimusten mukaisesti pystyttävä säilyttämään ja hävittämään asianmukaisesti. (Lääkityslaki 387/2014, 14 §). Huumausaineeksi luokiteltaville lääkeaineille on oltava lukittava tila. (Huumausainelaki 373/2008, 26 §; huumausaineasetus 548/2008, 6 §) Huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettävillä lääkkeillä ja muille tarvikkeille (esim. näytteet ja tutkimusvälineet) on oltava omat varastotilansa.

Yhteistoiminta-alueella on tavoitteena pidettävä eläinlääkäreiden yhteisiä toimitiloja siellä, missä maantieteelliset etäisyydet eivät muodostu liian suuriksi (vrt. 15.6). Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat vastaanottotilat sekä toimistohuoneet, lämpimät autotallit ja riittävät varastotilat.

Asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, suurillekin praktiikkavarusteille ja suojavaatteille ovat välttämättömät.

Henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloihin kuuluvat jokaiseen toimipisteeseen. Päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat asianmukaiset tilat järjestetään yhteistoiminta-alueella niihin toimipisteisiin, joista päivystystoimintaa harjoitetaan. Hyvin järjestetyt asuinolosuhteet parantavat myös sijaisten saatavuutta.

Jos tiloja käytetään pieneläinten vastaanottoon, tiloihin sisältyy odotushuone, riittävä määrä toimenpide- ja leikkaushuoneita sekä potilaiden pesuun soveltuvat tilat.

Kunnan on huolehdittava toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta, johon sisältyy vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. hävittäminen.

Tiloihin pitää järjestää asianmukainen vartiointi ja murtosuojaus.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueen eläinlääkärien vastaanotoilla on peruseläinlääkintään tarpeelliset tilat ja työvälineet, vaikkakin osan vastaanottojen työvälineistä eläinlääkärit ovat hankkineet omalla kustannuksellaan. Vastaanotoilla on jääkaapit kylmäsäilytystä vaativia lääkkeitä varten ja lukittavat kaapit huumausaineiksi luokiteltavia lääkkeitä varten.

Lämpimiä autotalleja on joissakin toimipisteissä, osassa autot ovat ulkona lämpöpistokepaikalla.

Tilojen siivous ostetaan ostopalveluna.

Vanhentuneiden lääkkeiden sekä käytettyjen neulojen ym. hävittäminen on sovittu alla olevasti:

Eläinlääkärit huolehtivat lääkkeiden ja käytettyjen jätteiden yms. hävittämiseen kuljetuksesta alla oleviin toimipisteisiin.

Kihniön jäteasema

Teollisuustie, Kihniö

Auki: parillisten viikkojen tiistait klo 12-18 ja kuukauden viimeinen arkilauantai klo 12-15

[Kihniö - Lakeuden Etappi](#)

Jätteet maksetaan paikan päällä kortilla tai pyydetään lasku. Laskun osalta toimijalle on toimitettu Sastamalan kaupunginlaskutusohje.

Sastamalan jäteasema

Pesurinkatu 179, 38200 Sastamala

Auki: ma-pe 11-18

[Sastamalan jäteasema – Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy – Jäteasema \(lhj.fi\)](#)

Jätteiden maksu laskulla. Sastamalan kaupungin laskutusohje on ilmoitettu Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:lle.

Jätteiden lajittelun ohje:

Pistävät ja viiltävät jätteet: tulee pakata siten, että ne eivät aiheuta vaaraa esim. muovisiin keräyslaatikoihin tai neulasuojaa käyttäen.

Lääkejätteet: poista alkuperäisistä pahvipakkauksistaan. Huom! Lasipullot joissa on ollut lääkettä hävitetään sekajätteenä.

15.8. Välineresurssit

Suurelänpraktiikan varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte rektaalianturilla, hevosen kaatovälineet, hammasvälineet ja astutusliinat, pulvipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkärinavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

Normaalit suojavaatteet ja – jalkineet sekä erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonoosien varalta näytteenotto- ja pakkaustarvikkeineen kuuluvat varustukseen.

Pienelänpraktiikassa varusteisiin kuuluu ultraäänilaitte, elektrotomi, eläinvaaka, säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet ja kaikki normaalit tutkimusvälineet sekä instrumentit. Tarvitaan myös pakastin kuolleiden/lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen.

Eriytetty seutu- tai maakunnallinen pieneläinpäivystyspiste tulisi varustaa riittävän tasokkaasti niin, että varustetasoon kuuluvat ainakin röntgenlaitteisto ja riittävä laboratoriovarustus.

Ajanmukaiset atk-laitteet ohjelmiseen sekä tietoliikenne- ja puhelinyhteydet ovat välttämättömiä kaikille kunnaneläinlääkäreille. Yhteistoiminta-alueen kaikkia eläinlääkäreitä koskeva ajanvarausjärjestelmä ja potilaskortisto on pyrittävä järjestämään atk-pohjaisena.

Instrumenttien pesu ja desinfiointi sekä työvaatteiden pesu ja kuivatus on järjestettävä asianmukaisesti.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueelta löytyy kohtuullisen kattavasti välineresursseja sekä suur-, että pieneläinpraktiikkaan. Osa välineistä on eläinlääkäreiden itsensä ostamia. Kaikilla eläinlääkäreillä on käytössään tietokone ja KliniQ – eläinlääkintäohjelma. Eläinlääkäreiden vastaanottojen välineresurssit on luetteloitu.

15.9. Ostopalvelut

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella ei ole tehty ostopalvelusopimuksia eläinlääkäripalvelun tuottajien kanssa. Kunnaneläinlääkärit hoitavat itse alueen eläinlääkäripalveluiden tuottamisen sekä suur-, että pieneläimien osalta. Joitakin päivystysvuoroja on ostettu ulkopuoliselta toimijalta.

15.10. Perustason ylittävät palvelut

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon alueella kunta ei järjestä erikoiseläinlääkäritason palveluita eikä ole sopinut lähetemenettelystä, mutta käytännössä eläinlääkärit ovat voineet lähettää potilaita jatkohoitoon koko alueella ilman lähetemenettelyn sopimistakin alueen hyvän sijainnin vuoksi klinikoihin nähden.

Sastamalan ympäristöterveydenhuollon eläinlääkintähuolto tukeutuu maitonäytteiden, ulostenäytteiden ja eritenäytteiden tutkimisessa pääasiallisesti KVVY Tutkimus Oy:n laboratorioon. Verinäytteet sekä raadonavausnäytteet lähetetään eläinnäytteitä tutkiviin kaupallisiin laboratorioihin tai Ruokavirastoon. Viivytyksetön tulosten vastaanotto on järjestetty nykyään lähes poikkeuksetta sähköpostiyhteyden avulla.

Osa eläinlääkäreistä viljelee itse utaretulehdusnäytteet.

16. Seuranta, arviointi ja raportointi

16.1. Aluehallintoviraston suunnitelmat

Aluehallintovirasto toimittaa päivitetyn alueellisen valvontasuunnitelman vuosittain Ruokavirastoon erikseen sovittavan aikataulun mukaan. Ruokavirasto arvioi valvontasuunnitelmat vuosittaisen neuvottelujen yhteydessä. Ruokavirasto seuraa aluehallintovirastojen suorittaman valvonnan toteutumista ja vaikuttavuutta ottaen tulokset huomioon valtakunnallisen valvontaohjelman kehittämisessä.

Aluehallintoviraston valvontasuunnitelman mukaisena valvontana on suoritettu aiemmin mm. Sastamalan valvontayksikön eläinten hyvinvoinnin valvonnan asiakirjojen arviointi- ja ohjaustilaisuus 26.6.2014.

16.2. Kunnan suunnitelmat

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Yhteisen valvontasuunnitelman osana on luontevaa hyväksyä myös eläinlääkintähuollon suunnitelma, vaikka eläinlääkintähuoltolaki ei

sitä erityisesti edellyttä. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ei edellytä toiminnanharjoittajien kuulemista valvontasuunnitelmasta, mutta hallintolain 41 §:n mukaisesti tulee toiminnanharjoittajille varata vaikutusmahdollisuuksia. Asian vireilläolosta voidaan ilmoittaa sopivalla tavalla viranomaisen harkinnan mukaan. Tiedotus on syytä kohdistaa myös yksityisiin eläinlääkäripalvelujen tuottajiin.

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella valvontasuunnitelma on nähtävänä Sastamalan kaupungin nettisivuilla.

Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmaansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. On tärkeää, että kunnan suunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen osallistuvat sekä valvontaeläinlääkärit että praktikkoeläinlääkärit. Päivitetty eläinlääkintähuollon suunnitelma tallennetaan VYHA:aan. Aluehallintovirasto arvioi kuntien suunnitelmat. Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma pyritään tarkastamaan ja tarvittaessa päivittämään vuosittain.

Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin. On suositeltavaa, että raportin hyväksyy asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, joka myös käsittelee korjaustoimenpiteitä. Hyväksytty raportti tallennetaan VYHA:aan maaliskuun loppuun mennessä. 2024 raportointivuodesta lähtien raportointia on muutettu, koska VYHA:sta on luovuttu. Vuoden 2025 raportointi tehdään aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti. Suunnitelman arviointia ohjataan tarkemmin Ruokavirastoon ohjeessa 15908/2. Kunta seuraa terveydenhuoltokäyntien ja valvontatehtävien toteutumista myös vuoden aikana ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi.

16.3. Eläinlääkäripalveluiden käytön tilastointi

Resurssien riittävyyden arvioimiseksi kunta ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Tilastosta pitää ilmetä vuositasolla ainakin sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto tallennettiin vuosittain VYHA:aan, 2024 raportointivuodesta lähtien raportointi tehdään aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella kunnaneläinlääkäreillä on kullakin käytettävissään eläinlääkäriohjelmisto, josta saadaan ajettua tarvittaessa tilastot eläinlääkäripalveluiden käytöstä. Näiden tilastojen yhteenveto liitetään suunnitelman toteutumisen arviointiin ja tallennetaan vuosittain VYHA:aan, 2024 raportointivuodesta lähtien raportointi tehdään aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti.

16.4. Arviointi- ja ohjauskäynnit

Ruokavirasto auditoi aluehallintovirastoja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suhteen elintarvikeketjun monivuotisen auditointisuunnitelman mukaisesti.

Aluehallintovirastot ovat vuodesta 2005 lähtien suorittaneet kunnallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntejä (ent. auditointeja). Tavoitteena on laajentaa aluehallintovirastojen suorittamat arviointi- ja ohjauskäynnit koskemaan myös kuntien järjestämää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa sekä eläinlääkäripalveluiden toimeenpanoa.

Sastamalan kaupungin ympäristöterveydenhuollon alueella on suoritettu elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntien lisäksi myös yksi Sastamalan valvontayksikön eläinten hyvinvoinnin valvonnan asiakirjojen arviointi- ja ohjaustilaisuus 26.6.2014.

16.5. Muu raportointi

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VASU-raportoinnilla helmikuun loppuun mennessä ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei kerätä numeerista tietoa valvonnoista. Aluehallintovirastot keräävät ja toimittavat vuosittain Ruokavirastolle VASU-raportoinnissa tarvittavat tiedot.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Seuraavien asiakirjojen lähettäminen määräaikojen puitteissa pyritään aina varmistamaan

- eläinsuojelutarkastuskertomukset / -päätökset toimitetaan kahden viikon välein tai vähintään kuukausittain aluehallintovirastolle ja poliisille
- terveysvalvontaohjelmien käyntien asiakirjat toimitetaan välittömästi tarkastuksen jälkeen aluehallintovirastoon
- tautiepäilyt raportoidaan välittömästi aluehallintovirastoon
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota: laskutus tehdään neljännesvuosittain aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti
- muut viranomaisten pyytämät yhteenvedot toimitetaan pyydettyssä aikataulussa
- luetteloidun taudin, uuden taudin tai muun ilmoitettavan eläintaudin hallinnassa tehdyt toimenpiteet raportoidaan välittömästi aluehallintovirastoon.

17. Liitteet

- LIITE 1 Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2025
- LIITE 2A. Resurssitarpeen kartoitus alue 1 (Sastamala, Punkalaidun)
- LIITE 2B. Resurssitarpeen kartoitus alue 2 (Ikaalinen, Parkano, Kihniö)